

provincie
Zuid-Holland

B100: Samen in gesprek voor een betere begroting

Participatieverslag

ABSTRACT

Op 6 maart 2025 vond op het Provinciehuis in den Haag de B100 plaats. Tijdens dit participatie evenement gingen inwoners in gesprek met provinciale politici over de begroting van 2026.

Provincie Zuid-Holland
Team Participatie

Krachtig Zuid-Holland

Inhoudsopgave

B100: Samen in gesprek voor een betere begroting	3
1. Hoe hebben we geparticipeerd?	4
1.1. Waarom hebben we geparticipeerd?	4
1.2. Hoe hebben we geparticipeerd?	4
2. Wat zijn de uitkomsten van de B100?	7
2.1. Bereikbaarheid	7
2.2. Energie	8
2.3. Economie en cultuur	9
2.4. Natuur, water en landbouw	9
2.5. Wonen	10
2.6. Leefomgeving en gezondheid	10
3. Hoe is het gegaan?	12
3.1. Algemene indrukken	12
3.2. Wat ging er goed?	13
3.3. Wat kon er beter?	13
4. Hoe geven we vervolg aan de B100?	15

B100: Samen in gesprek voor een betere begroting

De opgaven van provincie Zuid-Holland zijn heel divers. Zo werkt de provincie bijvoorbeeld aan betaalbare woningen, veilige fietspaden, schone energie en een fijne leefomgeving. Om deze taken goed uit te kunnen voeren is geld nodig. In de begroting van de provincie staat hoeveel geld beschikbaar is en waar we het geld aan uitgeven. Elk jaar kijken we als provincie opnieuw naar de begroting om deze keuzes te maken. Hoe gaan we het geld het komende jaar besteden? Op 6 maart 2025 werden inwoners van Zuid-Holland uitgenodigd om hierover met Provinciale Staten in gesprek te gaan. Moet de provincie meer of minder geld uitgeven aan het bouwen van huizen, aan het beschermen van de natuur of het onderhouden van wegen? Of aan iets anders? Deze vragen stonden centraal tijdens de B100. In dit participatieverslag geven we als provincie een terugkoppeling van dit participatietraject.

Aanleiding

De B100 is georganiseerd aan de hand van motie 1089. Deze motie is op 15 juni 2022 aangenomen door de Provinciale Staten. Provinciale Staten vormen het algemeen bestuur van de provincie en vertegenwoordigen de inwoners van Zuid-Holland. De motie vroeg om het organiseren van een jaarlijkse begrotingsdag omdat Provinciale Staten het belangrijk vonden om in gesprek te gaan met inwoners van Zuid Holland over de toekomstige begroting.

In gesprek met inwoners

De B100 vond plaats op het Provinciehuis in Den Haag. De dag begon met een warm welkom en er is kort uitgelegd hoe de begroting is opgesteld, waar de provincie geld aan uitgeeft en wat de provincie hier vervolgens mee doet. Ook kregen inwoners informatie over de verschillende taken van de provincie. Deze informatie konden zij vervolgens meenemen tijdens de tafelgesprekken rond verschillende thema's. Hier gingen inwoners aan de hand van gamification het gesprek aan met provinciale politici over welke onderwerpen zij belangrijk vonden en waar het geld van de provincie volgens hen heen moet gaan. Op deze manier konden inwoners rechtstreeks hun ideeën en wensen delen met de Statenleden.

Thema's

Inwoners en Statenleden gingen met elkaar in gesprek over zes verschillende thema's:

- Bereikbaarheid
- Energie
- Economie en Cultuur
- Natuur, water en landbouw
- Wonen
- Leefomgeving en Gezondheid

Deze onderwerpen zijn gebaseerd op de ambities van de provincie zoals zij ook zijn beschreven in de huidige begroting van 2025.

1. Hoe hebben we geparticipeerd?

1.1. Waarom hebben we geparticipeerd?

De provincie Zuid-Holland wil inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zo veel als mogelijk betrekken bij plannen en projecten. Op deze manier kunnen we de plannen en projecten nog beter laten aansluiten bij de wensen en belangen van haar inwoners.

De B100 is georganiseerd op basis van motie 1089 die op 15 juni 2022 is aangenomen door de Provinciale Staten. In deze motie vroeg Provinciale Staten om een jaarlijkse begrotingsdag te organiseren. Het idee was om samen met de inwoners vooruit te kijken en dat Provinciale Staten meer inzicht zou krijgen in wat de inwoner belangrijk vond voor de komende begroting.

Gezien er sinds die tijd veel participatietrajecten hebben plaatsgevonden, waaronder een groot burgerberaad, heeft het organiseren van de begrotingsdag langer op zich laten wachten. In 2024 werd er besloten dat de begrotingsdag in 2025 georganiseerd zou worden. Op deze manier konden inwoners de Statenleden meegeven wat zij belangrijk vinden voor de begroting van 2026. Naar aanleiding van motie 1089 is op 15 juni 2022 ook motie 1092 aangenomen waarbij Provinciale Staten verzocht om bij het organiseren van deze begrotingsdag de mogelijkheden te verkennen om deze in een hybride vorm te organiseren en op meerdere locaties binnen de provincie. Deze mogelijkheden zijn onderzocht, maar omdat het hier ging om een eerste editie van de begrotingsdag, is besloten om het evenement in eerste instantie fysiek te houden op het provinciehuis.

1.2. Hoe hebben we geparticipeerd?

In deze paragraaf is meer informatie te vinden over hoe het evenement is voorbereid en welke keuzes gemaakt zijn.

Keuze onderwerpen en thema's

De provincie heeft heel veel verschillende opgaven. Daarom is eerst gekeken op welke onderwerpen in de begroting de inwoners inspraak konden hebben. In samenwerking met collega's die zich bezighouden met de begroting en collega's die betrokken zijn bij het Omgevingsbeleid van de provincie is er een selectie gemaakt van thema's en onderwerpen. Deze thema's en onderwerpen zijn ook weer te herleiden naar de ambities en beleidsdoelen van de provincie en de begroting van 2025.

Uitnodigingen en communicatie

Er was bij de B100 plek voor 100 inwoners. De uitnodiging voor dit evenement werd voornamelijk verspreid via social media. Dit ging via de officiële kanalen van de provincie, maar ook via betaalde advertenties die waren toegespitst op de inwoners van Zuid-Holland. Hierbij was er ook speciale aandacht voor jongeren.

Naast de inzet van social media zijn er ook veel uitnodigingen verstuurd. Deze uitnodigingen gingen onder andere naar gemeenten, bibliotheken, middelbare scholen, culturele instellingen, jongerenverenigingen, buurthuizen en onderwijsinstellingen. Deze organisaties en instellingen werden gevraagd de uitnodiging verder te verspreiden en eventueel een flyer op te hangen met daarop de uitnodiging en QR-code voor aanmelding. Daarnaast hebben we deze flyers ook verder verspreid, bijvoorbeeld bij supermarkten en sportscholen.

Op deze manier hebben we geprobeerd om een goede afspiegeling te bewerkstelligen van de inwoners van Zuid-Holland. Inwoners mochten zich vrij inschrijven, er was geen sprake van loting.

Laagdrempelige informatie

Om inwoners zo goed mogelijk voor te bereiden op de participatiebijeenkomst ontvingen zij van tevoren informatie over wat de provincie doet en over de begroting. Deze informatie kregen zij toegestuurd in de vorm van twee korte bijlagen en dit was ook te vinden op de evenementen-website.

Tijdens het samenstellen van deze documenten is er zorg besteed aan het begrijpelijk en overzichtelijk presenteren van de informatie. De informatie was toegespitst op de thema's en onderwerpen die tijdens de B100 aan bod zouden komen. Daarnaast verwees het ook naar verdere informatie over deze onderwerpen, zodat inwoners zich bij interesse verder konden verdiepen. Op de B100-bijeenkomst werd er ook nog een korte presentatie gegeven over de begroting.

Tafelgesprekken

Deelnemers aan de B100 konden bij inschrijving laten weten over welk thema zij graag in gesprek zouden willen met Provinciale Statenleden. Op basis van de eerste of tweede keuze van de deelnemers is er een verdeling gemaakt over de thema's.

Aan elke tafel werd een thema besproken. In totaal waren er 7 tafels (voor 6 thema's, Bereikbaarheid had twee tafels). Aan elke tafel zaten inwoners, één Statenlid of Fractievertegenwoordiger, een gespreksleider en twee tot vier inhoudelijke ambtenaren. Deze ambtenaren konden tijdens de sessie extra informatie geven over de werkzaamheden en opgaven van de provincie.

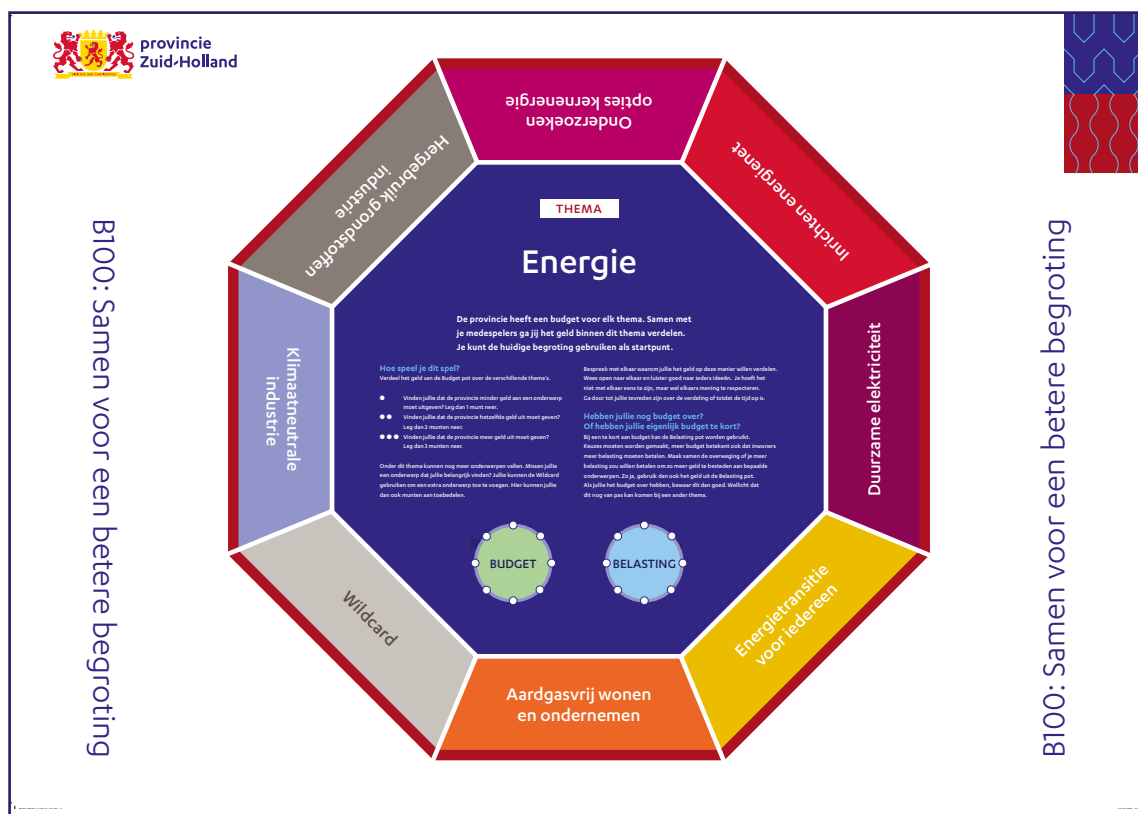
De doelstelling van de tafelgesprekken was om een open gesprek te voeren waarbij er goed naar elkaar werd geluisterd. Deelnemers hoefden het niet met elkaar eens te zijn, maar wel elkaars mening respecteren.

Gamification

Om ook het gesprek aan tafel op een laagdrempelige en interactieve manier te faciliteren werd er gebruik gemaakt van gamification. Oftewel het toepassen van spel-elementen en technieken om spelenderwijs samen te werken, betrokkenheid te creëren en kennis over te dragen.

Voor elk thema is een spelbord ontwikkeld, met daarop onderwerpen gerelateerd aan het thema. (zie voorbeeld figuur 1) Deelnemers konden op basis van het schuiven met munten aangeven of ze vonden dat er meer, minder of evenveel geld naar een onderwerp zou moeten gaan in vergelijking met de huidige begroting. Ook konden zij nog een extra onderwerp aandragen mochten zij een onderwerp missen op het spelbord. Ten slotte hadden zij nog de optie om zogenoemde Belastingmuntjes in te zetten om het belang van bepaalde onderwerpen extra te benadrukken. Het ging tijdens het gesprek niet over bedragen, maar over het belang van de onderwerpen. Wel was er ter illustratie informatie beschikbaar over hoeveel budget de provincie globaal uit geeft aan de onderwerpen die werden besproken. Om het gesprek in goede banen te leiden zaten er naast de inwoners en Statenleden ook een gespreksleider aan tafel en inhoudelijke ambtenaren die toelichting konden geven op de onderwerpen die besproken werden.

De gamification-component diende als hulp bij het gesprek, en was niet per definitie het doel van het gesprek. Inwoners en Statenleden konden er dus van afzien om dit tijdens het gesprek te gebruiken. Wel werd het gebruik hiervan aangemoedigd om zo het gesprek in goede banen te leiden en tot een duidelijk(er) resultaat te komen.

Figuur 1. Spelbord B100 thema Energie

Terugkoppeling

Aan het einde van de tafelgesprekken vond er nog een korte gezamenlijke terugkoppeling plaats waarbij deelnemers van elke tafel de uitkomsten konden toelichten. De uitkomsten van deze dag zijn verzameld en samengevat in dit verslag. Naderhand zijn de deelnemers en Statenleden nog gevraagd om een evaluatie te geven over het participatieproces.

2. Wat zijn de uitkomsten van de B100?

Tijdens de tafelgesprekken zijn er notities gemaakt aan tafel met daarin de kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen. We hebben de rode draad uit deze notities hieronder genoteerd.

2.1. Bereikbaarheid

Voor het thema bereikbaarheid hadden veel inwoners zich ingeschreven. Vandaar dat er twee groepen zijn ontstaan om het over dit thema te hebben.

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

Groep 1

1. **Toegankelijkheid openbaar vervoer:** de provincie zou meer geld mogen uitgeven aan het openbaar vervoer. Hierbij is de toegankelijkheid erg belangrijk: je moet goed bij de haltes kunnen komen. Er rijden nog oude trams die minder toegankelijk zijn.
2. **Fietsen en wandelen:** ook fietsen en wandelen zijn erg belangrijk. Op het moment zijn sommige fietspaden onveilig. Dit komt onder andere door mensen die hard fietsen, zoals wielrenners en mensen op een fatbike. Dit ervaren de deelnemers als zeer vervelend. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn dat er snelfietspaden worden ontwikkeld, zodat degenen die op hoge snelheid willen fietsen een eigen baan hiervoor hebben en anderen niet hinderen.
3. **Parkeerbelasting:** er mag meer belasting worden gevraagd voor parkeren. Er zijn te veel auto's en auto's zijn ook groter geworden. De opbrengsten van de parkeerbelasting kan dan weer worden gebruikt voor beter OV, fietsen en wandelen.
4. **Zelfrijdende auto's:** ook zelfrijdende auto's kwamen aan bod. Hier zou de provincie meer op kunnen anticiperen door de infrastructuur hierop aan te passen.
5. **Hoeksche Waard:** inwoners gaven aan dat het goed zou zijn als hier een betere verbinding zou komen voor het OV. Een ander idee is om een extra metro in te zetten naar de Hoeksche Waard.

Groep 2

1. **Belang van alle bereikbaarheidsaspecten:** inwoners van de tweede groep waren het erover eens dat bij de provinciale inzet van middelen voor bereikbaarheid een en-en situatie geldt. Alle bereikbaarheidsaspecten zijn van belang en nodig voor voldoende samenhang en integraliteit. De taak van de provincie is kiezen waar het meeste maatschappelijk effect en rendement te behalen valt, en waar de provincie het grootste verschil kan maken.
2. **Provinciale taken:** inwoners gaven in deze groep aan dat er minder inzet naar luchtvaart mag gaan. Dit zou voor de provincie een lagere prioriteit mogen hebben dan de andere bereikbaarheidsaspecten, omdat de provincie in de luchtvaart een kleinere rol heeft en hier weinig invloed in heeft. Dit vinden zij geen provinciale taak. Fijn wandelen is vanuit een recreatief en gezondheidsoogpunt een taak van de provincie maar werd ook niet gezien als een grote prioriteit voor de provincie. Het geldt dat hier heen gaat zouden de inwoners liever willen zien inzetten voor gedragsverandering.

3. **Duurzaam personenvervoer:** daarnaast zou de provincie minder mogen inzetten op duurzaam personenvervoer. Inwoners zien in plaats daarvan liever meer en betere OV-verbindingen.
4. **Fietsparkeren:** ook mag er meer aandacht naar fietsparkeren, en ook het kunnen vastmaken van fietsen met een slot aan iets (dus meer dan alleen de fiets-‘nietjes’ bij bushaltes).
5. **Toegankelijkheid en hubs:** verder mag er meer aandacht zijn voor goede overstapmogelijkheden; de hubs. Dat die sociaal veilig zijn en er mogelijkheid van toiletteren is en er veilige en toegankelijke routes zijn naar de OV-halte of het OV-station.
6. **Gedragsverandering:** buiten de gekozen onderwerpen gaven inwoners aan dat ze graag meer inzet willen zien op gedragsverandering. Naast inzet van hardware van infrastructuur, is er ook inzet benodigd op de software. De provincie mag actief sturen op het vermijden van de spits door middel van gedragsbeïnvloeding.

2.2. Energie

Het verslag bespreekt de rol van de provincie op het gebied van energiebeleid en de uitdagingen rond de energietransitie. De rode draad is de balans tussen betaalbaarheid, draagvlak en realistische uitvoerbaarheid van de energietransitie binnen de beperkingen van de provincie.

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

1. **Rol van de provincie:** de provincie heeft beperkte slagkracht en kan vooral sturen op ruimtelijke ordening en faciliteren waar nodig. De invloed van het Rijk is groot en deze kijkt naar het grotere plaatje.
2. **Energienet en ruimtelijke ordening:** het elektriciteitsnet zit vol, terwijl nieuwe energieprojecten blijven verschijnen en nodig zijn. Hoe kan de provincie hierop sturen en zorgen dat het netwerk stabiel is?
3. **Lokaal eigendom en energiecoöperaties:** er is aandacht voor de 50%-eis van lokaal eigendom bij energieprojecten. Extra windturbines en warmtenetten worden besproken, waarbij warmtenetten een publieke aangelegenheid zouden moeten zijn.
4. **Van het gas af:** hoe zorg je dat bewoners van het gas af kunnen zonder dat het financieel onhaalbaar wordt? Goede onderbouwing en betaalbare alternatieven zijn cruciaal. De bekende onderbouwing dat het goed is voor het klimaat is voor sommige niet voldoende.
5. **Trias Energetica en CO₂-reductie:** de provincie richt zich op isolatie en energie-efficiëntie. Er is discussie over hoe dit groeipad goed onderbouwd kan worden. Duidelijke stappen en goed inzichtelijk maken wat bewoners en ondernemers kunnen verwachten wordt belangrijk gevonden.
6. **Energieonafhankelijkheid en alternatieven:** de afhankelijkheid van Russisch gas moet verminderen. Kleine modulaire kernreactoren (SMR's) worden als optie genoemd, maar afvalverwerking blijft een vraagstuk. Windturbines en zonnepanelen genereren ook afval, waarvoor recyclinginitiatieven worden besproken. Beide kennen voor- en nadelen, voor beide moet oog zijn in de discussies. Vooral zorgen dat onderzoek naar kernenergie wordt uitgevoerd.
7. **Eerlijke energietransitie:** er moet draagvlak zijn en de lasten moeten eerlijk verdeeld worden. De provincie hoeft minder te focussen op klimaat neutrale industrie, aangezien hier al veel regels voor zijn.
8. **Duurzame elektriciteit en aardwarmte:** er moet meer ingezet worden op bestaande duurzame energiebronnen. Aardwarmte kan een speerpunt zijn, mits er financiering vanuit meerdere partijen komt.

2.3. Economie en cultuur

Bij de tafel over het onderwerp economie en cultuur hadden meerdere deelnemers zich ingeschreven, maar zat er uiteindelijk maar één inwoner aan tafel. Dit kan invloed hebben op de uitkomsten. Er werd uitgesproken dat de inwoner aan tafel afkomstig was uit Alblasterdam, en hier rekening mee moest worden gehouden in de verdere context van de uitkomsten. Verder hadden de deelnemers aan deze tafel nog een idee om de kennis onder inwoners van de provincie te vergroten. Er kan een campagne worden georganiseerd vanuit de provincie Zuid-Holland om inwoners op de hoogte te stellen over het werk van de provincie en de thematiek die hier speelt. Denk hier aan een digitale ideeënbus. Wat kan de provincie precies betekenen voor inwoners?

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

1. **Hergebruik en economische vernieuwing:** hergebruik wordt steeds meer een noodzaak. Economische vernieuwing is een voorwaarde voor hergebruik. Ook kan er worden gekeken naar “Vintage innovatie” aangezien de geschiedenis ook belangrijk is. Denk hierbij ook aan andere beroepen zoals het terughalen van oude ambachten.
2. **Sociaal:** bij economische vernieuwing moet er ook oog zijn voor de sociaal maatschappelijke onderwerpen en deze sociale aspecten binnen de economie mee te nemen.
3. **Eerlijke kansen werknemers:** werknemers moeten eerlijke kansen krijgen binnen het bedrijfsleven, ook als het gaat om opleidingen.
4. **Beter OV:** er moet worden gekeken naar beter OV. Naar je werk gaan met de fiets is een luxe.
5. **Cultuur en erfgoed voor iedereen:** het is belangrijk dat iedereen gebruik kan maken en kan genieten van cultuur en erfgoed in de provincie. Er moet hier aandacht zijn voor inclusiviteit.

2.4. Natuur, water en landbouw

De deelnemers aan de tafel over natuur, water en landbouw gaven aan dat er veel overlap was tussen de verschillende onderwerpen. Daarom was het moeilijk om in de begroting te schuiven; immers: het één hangt vrijwel altijd samen met het ander. Uiteindelijk is besloten om niet meer waarde toe te kennen aan het ene onderwerp ten opzichte van het andere onderwerp.

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

1. **Waarde van natuur:** deelnemers hechten veel waarde aan natuur, zowel bescherming als nieuwe natuur.
2. **Stikstof:** stikstof is een ingewikkeld en behoorlijk ongrijpbaar onderwerp waar veel vragen over waren.
3. **Begroting en (EU)-subsidies:** veel van de budgetten uit de begroting komen grotendeels voort uit specifieke (EU)-subsidies. Het aandeel dat niet binnen die subsidies valt en waarin dus valt te schuiven is relatief klein.
4. **Splitsing budgetten:** juist vanwege de grote samenhang tussen de verschillende onderwerpen vonden deelnemers het vreemd dat er zoveel in hokjes wordt gedacht en budgetten worden gesplitst bij de begroting. Waarom bijvoorbeeld niet één budget voor natuur?

5. **Taken en verantwoordelijkheden provincie:** er was onder de deelnemers veel onduidelijkheid over de taken en verantwoordelijkheden van de provincie. De provincie mag meer doen aan haar informatievoorziening.
6. **Zichtbaarheid provincie:** deelnemers gaven aan dat de provincie zichtbaarder mag zijn. Werkbezoeken en locatiebezoeken worden zeer gewaardeerd.

2.5. Wonen

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

1. **Stroomlijning planvorming:** het stroomlijnen van processen rondom planvorming bij wonen. Hierbij werd ook aangegeven dat zaken minder belegd zouden moeten worden bij diverse overheden. Er is een roep om meer duidelijkheid en versnelling. Ook is er het beeld dat de overheden elkaar en de maatschappij overvragen in planvorming. Er is dus mogelijk winst te halen door planvorming effectiever te maken.
2. **Creatieve woonvormen:** er werd vanuit de tafel gevraagd om meer creativiteit van de overheid i.r.t. woonvormen. De focus bij woonbeleid zou meer moeten verschuiven naar een woonaanbod en regels die de huidige woondoelgroepen representeert. En deze focus kan bereikt worden kan door in te zetten op o.a. alternatieve woonvormen bouwen en straatjes erbij. Het doel is hierbij om de woningmarkt die nu op slot zit weer op gang te krijgen, ofwel de doorstroom van mensen in verschillende groepen naar de juiste woning te faciliteren.
3. **Bouwklimaat:** het bouwklimaat kan en moet beter. Het punt sluit aan op het voorgaande. De regels vanuit de overheden stimuleren nu een marktwerking die niet resulteert in een optimale woningmarkt. Er wordt de provincie gevraagd om te lobbyen richting het rijk om fiscale regels te actualiseren t.a.v. het huidige woonklimaat, daarnaast zou de provincie ook de samenwerking met gemeenten. Kortom, de provincie zou meer kunnen inzetten op het verbinden tussen overheden om zo tot versnelling van het oplossen van woonproblemen te komen.

2.6. Leefomgeving en gezondheid

Deelnemers aan de tafel leefomgeving en gezondheid gaven aan dat het lastig is om een keuze te maken tussen korte-termijn-onderwerpen en lange-termijn-onderwerpen. Bij het maken van keuzes moet er worden gekeken naar koppelkansen en integraliteit. Oog voor klimaatverandering zou bijvoorbeeld binnen alle opgaven een rol moeten spelen. Naast de onderwerpen rondom leefomgeving en gezondheid werd er tijdens dit gesprek ook aandacht gevraagd voor veilige fietspaden, toegankelijkheid van het openbaar vervoer en het hergebruik van grondstoffen. Een betere ov-bereikbaarheid naar o.a. Kinderdijk en Alblasserwaard zou de economie kunnen bevorderen.

Kernvragen en onderwerpen die aan bod zijn gekomen:

1. **Luchtkwaliteit:** effectieve inzet vanuit provincie op luchtkwaliteit is complex omdat de luchtkwaliteit voor een belangrijk deel bepaald wordt door bronnen buiten het bereik van de provincie (buitenland, landbouw, mobiliteit).
2. **Voorzieningen voor de jeugd:** er wordt veel belang gehecht aan voorzieningen voor de jeugd in relatie tot bewegen, sporten en cultuur. Dit is over het algemeen een taak van de gemeenten, maar zou gestimuleerd/gesubsidieerd kunnen worden door de provincie.

3. **Meer woningen, dan ook meer groen:** eerder was er een subsidie groene schoolpleinen, maar hier werd onvoldoende gebruik van gemaakt. Een inwoner die werkzaam is als schooldirecteur geeft aan dat vele bepalingen haar hiervan weerhouden hebben. Eenvoudige stimuleringsubsidies vanuit provincie – ter versterking van de ecologische en culturele waarden – zijn gewenst.
4. **Duurzaam toerisme:** duurzaam toerisme is o.a. gericht op recreatie en toerisme in balans met haar omgeving. Enerzijds het voorkomen van negatieve effecten (door drukte), anderzijds het stimuleren van positieve effecten op plekken waar ruimte is voor ontwikkeling.
5. **Geluidshinder:** geluidshinder heeft een effect op gezondheid van mensen. Berekend is dat dit ons gemiddeld 4 maanden kost op een mensenleven. Door inrichting kan je overlast verminderen. De wettelijke grenswaarden zijn onvoldoende voor gezondheid, want houden weinig rekening met frequentie, toonhoogte en beleving van geluid.
6. **Leefbaarheid vs levendigheid:** Het is belangrijk om te erkennen dat mensen niet altijd een keuze hebben waar ze gaan wonen. In relatie tot bijvoorbeeld geluidsoverlast speelt vrije keuze niet altijd een rol. Als je dicht bij een snelweg of vliegveld gaat wonen weet je dat je overlast kan ervaren. Maar het kan ook zijn dat je op een normaliter rustige plek woont waar activiteiten zijn toegenomen of gewijzigd waardoor je alsnog overlast ervaart. En met de huidige woningnood hebben bewoners veelal geen keuze in waar zij wonen.
7. **Inspelen grote opgaven:** de provincie mag een sterkere rol op zich nemen. Bijvoorbeeld inzet op recreatie, toerisme en sport wordt waar mogelijk gekoppeld aan de grotere transitieopgaven. Binnen deze opgaven wordt vaak vooral gekeken naar technische oplossingen, goed om daarin ook het perspectief van 'de mens' in te brengen.
8. **Recreëren:** genieten van de natuur is belangrijk, óók om andere mensen tegen te komen. Dit maakt de provincie leefbaar. Recreatie en sport brengt mensen bij elkaar, brengt synergie. Dit wordt belangrijk gevonden.
9. **Veiligheid:** deelnemers gaven aan dat de veiligheid 's avonds en 's nachts op straat verslechterd is in vergelijking met een paar jaar geleden. Wel is het de vraag of het waarborgen van deze veiligheid de taak is van de provincie of van een andere partij.
10. **Inspraak bij gemeenten:** inspraak binnen gemeenten verloopt nog niet altijd goed. Idealiter wordt er eerst gesproken met de inwoners (ervaringsdeskundigen), en daarna pas met de experts i.p.v. andersom.
11. **Participatie:** er wordt waardering uitgesproken over deze sessie waarbij inwoners gevraagd wordt mee te denken over de opgaven waar de provincie voor staat. Zij missen deze vorm van participatie bij eigen gemeenten. Er wordt bij ingrijpende wijzigingen in de fysieke buitenruimte onvoldoende inwonerexpertise betrokken.

3. Hoe is het gegaan?

Bij een goed participatieproces hoort ook dat je samen terugkijkt naar het traject en leert van elkaars ervaringen en inzichten. We hebben alle deelnemers gevraagd om een korte evaluatie in te vullen over hun deelname aan de B100. In totaal hebben 23 van de 52 aanwezige deelnemers de evaluatie ingevuld. Alle antwoorden die zijn ingevuld voor de evaluatie hebben we doorgenomen en nemen we mee voor toekomstige participatietrajecten. De hoofdlijnen uit de evaluatie waren als volgt.

3.1. Algemene indrukken

Deelnemers aan de B100 waren over het algemeen positief over het evenement. Op een schaal van 0 tot 10 gaven zij het een cijfer van 7,9. Ook gaven zij een 8,4 voor het ontvangst en de organisatie van de dag.

Uit de evaluatie blijkt dat deelnemers de onderwerpen die besproken zijn relevant vonden, en ze zich gehoord voelden. Ook gaven de deelnemers aan waarschijnlijk of zeer zeker in de toekomst opnieuw mee te willen doen aan een soortgelijk participatie-evenement.

Wel is het vertrouwen dat de input daadwerkelijk wordt meegenomen in de begroting niet bij elke deelnemer even groot. Van de deelnemers heeft 13% hier weinig vertrouwen in. Als reden hiervoor werd onder andere gegeven dat: de input lastig is door te vertalen naar de begroting; de politiek en de provincie zelf gebonden zijn aan procedures en protocollen; en dat er onduidelijkheid is over wat er van de input uiteindelijk zal worden meegenomen.

“Ik denk dat er op politiek niveau weerstand bestaat tegen oplossingen uit de bevolking.”

Deelnemer B100

Deelnemers die hier wel vertrouwen in hadden gaven aan dat ze het fijn vonden direct een-op-een in gesprek te zijn met de provinciale politici en dat ze ook merkten dat de ambtenaren zelf enthousiast waren over de gesprekken. Zij hebben er vertrouwen in dat hun meedenken ten goede komt van de provincie.

“Door de aanwezigheid van statenleden hebben de deelnemende burgers veel punten die leven in de provincie een op een over kunnen brengen.”

Deelnemer B100

De gamification-component werd wisselend ontvangen. Goede punten hieraan waren dat het werkte als een eerste gesprekspunt en het een interactieve manier bood om met elkaar in gesprek te gaan. Ook maakte het de onderwerpen binnen de begroting toegankelijker en minder complex. Het daagde uit om keuzes te maken door het verschuiven van de munten, en zette aan tot serieuze afwegingen. Aan de andere kant plaatsten deelnemers ook kanttekeningen bij of zij genoeg kennis hadden en informatie hadden gekregen om goede keuzes te maken. Zij hadden per onderwerp graag een korte toelichting willen hebben op de inhoud en hoe het geld binnen

de deelonderwerpen besteed wordt. In principe was deze informatie wel beschikbaar, maar dit was dus onvoldoende duidelijk. Daarnaast was er soms ook verwarring omdat er veel overlap was binnen de onderwerpen, ook vanwege de integraliteit van de opgaven van de provincie. Bij sommige tafels is de gamification-component ook in mindere mate gebruikt. Dit is niet erg, de gamification-component was bedoeld om het gesprek te begeleiden indien nodig, maar het was niet het doel van het gesprek.

3.2. Wat ging er goed?

Op basis van de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de voorbereidingen en uitvoering van de B100 en de opvolgende evaluatie zijn er verschillende punten die goed gingen, en bepaalde punten die we zouden kunnen verbeteren.

Kennismaking met de provincie: Deelnemers gaven aan dat zij veel hebben geleerd over wat de provincie doet en hoe de begroting werkt. Het was fijn om op deze manier nader kennis te maken met de provincie en haar taken. Ook de uitleg over welke keuzes de provincie maakt, vonden deelnemers verhelderend. De openheid van de provincie werd gewaardeerd.

Goede gesprekken: Er was ruimte voor veel verschillende meningen. Ondanks dat deze soms sterk uiteen liepen werd er goed naar elkaar geluisterd en vaak ook overeenstemming gevonden. Deelnemers gaven aan zich gehoord te voelen tijdens de sessie.

Nieuwe connecties: Er was een interessante mix aan mensen aanwezig wat zorgde voor mooie nieuwe connecties. Ook vonden deelnemers het prettig om direct in contact te komen met de provinciale politici om zo hun ideeën en inzichten op een laagdrempelige manier door te geven.

Interessante ideeën en inzichten: Tijdens de terugkoppeling van de dag werd het duidelijk dat er gesproken is over veel verschillende onderwerpen en er is nagedacht over hoe de provincie beter haar werk kan uitvoeren en haar geld besteden. De waarde van de 52 inwoners van Zuid-Holland die zijn gehoord en hun kennis en ideeën hebben meegegeven moet niet onderschat worden.

3.3. Wat kon er beter?

Meer informatie, tijd en ruimte: In de evaluatie gaven deelnemers aan dat ze graag wat meer informatie van tevoren hadden willen ontvangen om zo nog beter het gesprek te kunnen voeren. Deelnemers hebben in de uitnodiging extra informatie ontvangen, maar dit werd wellicht niet door iedereen opgemerkt of als te weinig bevonden. Daarnaast had er wellicht wat meer tijd gegeven kunnen worden op de dag zelf om het gesprek te voeren. Een deelnemer had bijvoorbeeld het idee om de dag te verlengen, zodat in de ochtend deelnemers mee konden worden genomen in de benodigde informatie, en in de middag het gesprek plaats zou kunnen vinden. Ook lieten deelnemers weten graag over meerdere thema's te willen spreken. Er zouden meerdere gespreksronden kunnen plaatsvinden om dit te ondervangen.

Aanwezigheid: Uiteindelijk waren bij de B100 niet 100, maar 52 inwoners aanwezig. Er hadden zich 84 inwoners ingeschreven, maar 32 inwoners waren no show of hadden zich afgemeld. Reden voor afmeldingen waren o.a. het griepseizoen en een wat lagere interesse voor deelname in het algemeen. Ook hadden inwoners meer Statenleden verwacht op de dag zelf. Er waren 6 Statenleden aanwezig en 1 Fractievoorzitter. Inwoners hadden graag gezien dat er meer

Statenleden aanwezig waren om hun meningen en ideeën mee te delen. Het mindere aantal deelnemers resulteerde er ook in dat soms de verhoudingen tussen aantallen inwoners, Statenleden en inhoudelijke ambtenaren scheefliep, en dat er in enkele gevallen ook (te) weinig inwoners aan tafel zaten. Ook kon niet elke deelnemer meedoen aan de tafel met de eerste voorkeur qua thema aangezien er moest worden geschoven om alle tafels evenredig in te delen qua aantallen en in verhouding moest staan met het aantal aanwezige Statenleden.

Toegankelijkheid: het organiseren van de B100 op een donderdagmiddag zorgt ervoor dat veel inwoners die werken of naar school gaan niet aan kunnen sluiten. Een oplossing hiervoor kan zijn om volgende participatie-evenementen in het weekend te organiseren. Ook kan er worden gekeken naar het vergoeden van vervoer zodat ook inwoners die verder van Den Haag wonen op een gemakkelijke manier kunnen meedoen.

4. Hoe geven we vervolg aan de B100?

De uitkomsten van deze dag geven een idee hoe de deelnemende inwoners denken over de voorziene provincie-uitgaven. De provinciale politici hebben aangegeven de gesprekken van deze dag heel waardevol te vinden. Het werd aangekaart als een goede discussie, en een fijne manier om ideeën uit te wisselen.

“Het gesprek was heel erg waardevol. Ik heb veel inspiratie opgedaan en het was erg leerzaam!”

Deborah Fernald, Provinciaal Statenlid Groep DoeSTOER.

“Het was prettig om te merken dat iedereen open stond voor elkaar en samen tot oplossingen wilde komen. Er is ook veel onkunde over de taken van de provincie”

Ward Meijroos, Provinciaal Statenlid BBB

Deelnemende provinciale politici hebben nieuwe perspectieven opgedaan over verschillende thema's zoals het belang van natuur, de betaalbaarheid voor energievoorzieningen, de veiligheid van bus-haltes, en woon-, werk- en opleidingskansen voor iedereen. Ook namen zij aandachtspunten mee, zoals de vraag hoe we grote zaken als klimaatadaptatie ook op de korte termijn concreet en tastbaar maken. Ten slotte hebben zij ook nieuwe inzichten opgedaan over participatie op zichzelf.

“De gesprekken hebben nieuwe perspectieven opgeleverd, vooral over de behoefte aan beter toegankelijk OV en de knelpunten zoals lange wachttijden, onvoldoende toegankelijke OV-haltes en hoge kosten. Ik neem mee dat inwoners duidelijke communicatie en transparantie waarderen. Deze inzichten zal ik betrekken bij mijn inzet binnen de Staten.”

Bülent Ünlü, Fractievertegenwoordiger GroenLinks-PvdA

Het participatieverslag van de B100 zal worden gedeeld met de leden van de Provinciale Staten. Zij zullen de uitkomsten dan meewegen bij het opstellen van de begroting van 2026.

“Wij zullen als fractie GroenLinks-PvdA de opbrengsten uit de verschillende thema's bespreken in de fractievergadering, en dat meenemen als input voor de behandeling van de voorjaarsnota en de komende begroting. De wensen die we hebben opgehaald op deze dag worden daarmee onderdeel van onze voorbereiding op die belangrijke onderwerpen.”

Tijmen Lamers, Provinciaal Statenlid GroenLinks-PvdA

Ook zal er mede op basis van dit verslag worden gekeken naar een eventueel vervolg van de B100 in de komende jaren en, mocht er besloten worden dit participatietraject te herhalen, in welke vorm dit dan plaats zal nemen.

We willen alle deelnemers bedanken voor hun ideeën, inzichten en perspectieven. Door jullie inzet kunnen we samen zorgen voor een betere begroting in 2026.

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland
April 2025

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Vormgeving en productie

Vakteam Grafimedia, provincie Zuid-Holland

250401174